

knowledge of social pedagogue and its relationship with knowledge of media were analyzed. Basic and specific social pedagogue's knowledge of media was presented that students have learned during training. The research results of cognitive level of future Social pedagogue'in media literacy component were shown.

Key words: knowledge, knowledge of media, cognitive component, media literacy

Стаття надійшла до редакції 04.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – к. п. н., проф. Архипова С. П.

УДК 372.881.1161.12

Н. В. Солодюк

ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Головна мета педагогічної діяльності полягає в спрямуванні навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей кожного студента. Розв'язання цих проблем можливе лише на основі запровадження нових педагогічних технологій, спрямованих на розвиток творчих сил, здібностей та нахилів особистості. Для організації ефективної навчально-виховної роботи викладачеві треба звернутися до застосування інноваційної діяльності.

У системі інтерактивних методів важливе місце посідає метод проектів – «особистісно орієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності студентів у розробці проблеми й оформленні певним чином практичного результату розробки» [2, с. 299].

Своєрідність функціонування методу проектів вимагає від викладача сформованості стратегічних організаторських умінь. Тактика комунікативної діяльності студентів набуває ознак самостійності, планомірності, передбачає вироблення вмінь узгоджувати окремі дії та процедури міжособистісної діяльності.

Метод проектів виник у 20-х роках минулого століття в США й останнім часом питома вага його використання збільшується в Україні. Ученими визначено загальні умови ефективності застосування методу проектів, етапи і зміст проектної роботи, побудовано типологію навчальних проектів (В. Кіпатрик, О. Полат, О. Пехота, Г. Селевко та ін.).

Мета статті: виокремити особливості формування проектної діяльності студентів.

Для досягнення поставленої мети потрібно розв'язати такі науково-методичні завдання: 1) проаналізувати фахову літературу з проблеми;

2) визначити етапи і зміст проектної діяльності, 3) з'ясувати особливості формування проектної діяльності.

Ще на початку минулого століття Г. Ващенко відзначав характерне для цього методу практичне спрямування, для якого теорія стає засобом виконання практичних завдань [1, с. 299]. Виділено основні елементи методу проектів у такій послідовності: реальний досвід дитини, який має бути виявлений педагогами; організований досвід (педагог будує заняття на основі того, що знає про досвід дитини); зіткнення з накопиченим людським досвідом (готові знання); вправи, що дають дитині нові навички [1, с. 299]. Оскільки змінилися соціальні умови, мета й завдання навчання, змінився й суб'єкт навчання – студент, цей метод зазнав змін. Однак незаперечним є те, що метод проектів сприяє розвиткові пізнавальних умінь учнів, їхнього критичного мислення, самостійності, активності.

Завдання цього методу – показати студентам їхню власну зацікавленість у набутих знаннях, що можуть і повинні знадобитися в житті. Отже, під час застосування цього методу потрібно обрати актуальну, значущу проблему, для розв'язання якої необхідно застосувати набуті знання, і як результат – збагатити власні знання. Викладач може підказати джерело інформації або спрямувати думку студентів у потрібному напрямку. Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів, закладає вміння самостійно обирати різні рішення, шляхи отримання інформації, прогнозувати їх розв'язання.

О. Полат за домінуючою діяльністю класифікує такі типи проектів:

1. *Дослідницькі* проекти цілком підпорядковані логіці дослідження й мають структуру, наближену до наукового дослідження, яка відповідає йому (обґрунтування, актуальність теми, визначення проблеми, предмета та об'єкта дослідження, окреслення завдань, методів дослідження, джерел інформації, обов'язкове висунення гіпотези з подальшою її перевіркою, обговорення отриманих результатів, їх оформлення).

2. *Творчі* проекти припускають максимально вільний і нетрадиційний підхід до оформлення результатів.

3. *Рольові* проекти реалізуються через виконання учасниками певних ролей, зумовлених характером і змістом проекту.

4. *Інформаційні* проекти зорієнтовані на збирання інформації з метою її аналізу, узагальнення й сприймання для широкої аудиторії. Вони мають чітку структуру (мета, актуальність, методи отримання й обробки інформації, оформлення результатів та їх презентація).

5. *Прикладні* проекти мають найбільш чітку практичну спрямованість. До них належать укладання словника, збірника диктантів, орфографічно, комунікативної пам'ятки, проекту правопису тощо.

6. *Практично-організаційні* проекти спрямовані на вироблення конкретної програми дій, методичних рекомендацій, наприклад, укладання орфографічної, комунікативної пам'ятки тощо [6].

Оскільки використання методу проектів вимагає досить значних часових затрат, ґрунтовної підготовки, проектна діяльність

На основі аналізу праць С. Пілюгіної, О. Полат та ін. нами відібрано критерії використання методу проектів:

- наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми, що потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її розв'язання;
- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів (випуск газети, альманаху тощо);
- структурування діяльності відповідно до класичних стадій проектування;
- використання дослідницьких методів (статистичних, спостережень тощо);
- визначення проблеми, завдань дослідження;
- висунення гіпотези, їх розв'язання;
- обговорення способів оформлення кінцевих результатів (презентацій, захистів тощо);
- можливість висунути нові проблеми дослідження;
- самостійна діяльність учнів (індивідуальна, парна, групова) [6].

І. Малафійк зазначає, що проектне навчання є однією з модифікацій продуктивного навчання, під яким розуміють організацію навчально-виховного процесу, спрямовану на розв'язання учнями навчально-пізнавальних завдань на основі самостійного збору за заданими ознаками й відповідної інтерпретації інформації, обов'язкового обґрунтування і наступного коректування подальшої продуктивної навчально-пізнавальної діяльності, її самооцінки й репрезентації результату.

У ході взаємодії педагога й студентів формуються продуктивні підходи до оволодіння інформацією, знімається страх перед неправильним кроком. Суть проектного навчання, на думку В. Малафійка, полягає в отриманні тієї інформації, яку необхідно засвоїти самостійно, пройшовши ряд управління пізнавальною діяльністю. При цьому учень здійснює два види діяльності: діяльність з перетворення предметного об'єкта пізнання та діяльність з перетворення досвіду суб'єкта навчання [4, с. 369]. Таким чином, цінність проектного навчання полягає в спрямуванні студентів не на просте вивчення певної теми, а створення чіткого матеріального або інтелектуального продукту – створення власного висловлювання.

Проект може бути *монопредметним і міжпредметним*. Монопредметний проект виконується в межах одного предмета, наприклад, проект збірника текстів для самостійної роботи студентів. Готуючи його, студенти самостійно добирають тексти для подальшої роботи з урахуванням критеріїв, визначених викладачем: кількості текстів, їх тематикою, обсягом текстів, наявності в текстах певних орфограм і пунктограм тощо.

Міжпредметний проект обов'язково передбачає врахування міжпредметних зв'язків та виконання цілей завдань з кількох дисциплін,

наприклад, мови і хімії, мови і біології, мови і анатомії тощо. При цьому застосування знань з мови характеризується багатовекторністю. У центрі уваги може бути, наприклад, лексична категорія, яка є базовим поняттям певного навчального предмета, однак паралельно здійснюється робота над етимологічним, стилістичним, морфологічним матеріалом тощо. До міжпредметних проектів відносимо проект «Мовний портрет слова» – добір і складання текстів різних типів, стилів, жанрів, у яких репрезентовано життя слова з використанням його лінгвістичних характеристик. Спочатку студентам пропонується використати статті з різних словників (тлумачного, фразеологічного, етимологічного, перекладних). Студенти пригадують, які образи пов'язані в різних народів із цим словом. Наприклад, працюючи з лексемою «вода», діти дізнаються про значення цього слова, засвоюють фразеологізми з цим словом (*воду лити, десята вода на киселі, багато води втекло тощо*), особливості вживання фразеологізмів у різних стилях мовлення, ознайомлюються з етимологією цього слова. Не менш цікавою є інформація з термінологічних словників, наприклад, хімічного, географічного тощо. Так, хімічний словник допоможе студентам пригадати, що вода – найважливіший природний оксид.

Під час виконання цього проекту аудиторія ділиться на групи відповідно до бажань, нахилів студентів: «хіміки», «фізики», «географи», «письменники», «рекламісти» та ін. Кожна група готує словесний портрет лексеми вода з урахуванням відповідних тематичних аспектів.

За кількістю учасників проекти поділяються на *особистісні, парні, групові*. Особистісні проекти виконуються кожним студентом самостійно, наприклад, складання опорних конспектів з теми, яка є складною саме для нього, добір відповідних вправ. Парні проекти виконуються в парах, побудованих з урахуванням рівня підготовленості студентів або їхніх спільних інтересів, як-от «Мовний портрет слова», при цьому один студент шукає інформацію в лінгвістичних джерелах, інший – у фахових (біологічних, хімічних, економічних тощо).

Найбільш поширеними є групові проекти, у яких беруть участь студенти, об'єднані в певні групи, наприклад, проект «Випуск мовного буклета», під час виконання якого учні в групах добирають матеріал до різних рубрик, визначених викладачем або ж самостійно. Варіантом групового проекту може бути й розподіл ролей: студенти I групи добирають матеріал, студенти II групи оформляють буклет, студенти III групи виконують коректорську правку.

За тривалістю виконання традиційно виділяють: *міні-проекти, короткотермінові, тижневі, довготривалі*. *Міні-проекти* виконуються під час уроку, вони можуть стати складовою методу вправ в якості прийому, короткотермінові тривають два-три дні, тижневі – тиждень. Довготривалі проекти можуть тривати від двох тижнів до кількох місяців, виконуватися протягом навчального семестру.

За характером партнерських взаємодій між учасниками проектної діяльності виділяються: *кооперативні, змагальні, конкурсні* [3, с. 147]. Своєрідною рисою кооперативних проектів є спільна діяльність студентів, спрямована на загальний результат. Змагальні проекти ґрунтуються на психічних властивостях студентів змагатися, виявляти особистісні риси в колективі однокласників. Під час оцінювання враховується, який студент або яка група виконає завдання якісніше, швидше, оригінальніше тощо. Конкурсні проекти виконуються за чітко прописаним регламентом, вони мають заздалегідь відомі студентам критерії оцінювання, за якими члени журі будуть оцінювати результати діяльності конкурсантів.

Метод проектів розвиває комунікативні вміння й навички, забезпечує реалізацію виховної мети, привчає дітей працювати в групах. Цей метод добре поєднується з іншими традиційними та інтерактивними методами навчання.

Отже, вибираючи метод, прийом чи вправу, необхідно чітко з'ясувати їх головну мету, конкретні завдання, які треба розв'язувати потім уточнити коло найбільш ефективних прийомів. Для досягнення навчальної мети важливо враховувати основні причини, що зумовлюють їх вибір та зосередити увагу на окремих з них.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці методичних посібників для вчителів з використанням методу проектів.

Список використаної літератури

- 1. Ващенко Г.** Загальні методи навчання : підруч. для педагогів / Г. Ващенко. – К. : Українська Видавнича спілка, 1997. – 441 с.
- 2. Горошкіна О. М.** Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : моногр. / О. М. Горошкіна. – Луганськ : Альма-матер, 2004. – 362 с.
- 3. Інноваційні технології навчання української мови і літератури** / уклад. О. І. Когут. – Тернопіль : Астон, 2005. – 204 с.
- 4. Малафійк І. В.** Дидактика : навч. посіб. / І. В. Малафійк. – К. : Кондор, 2005. – 398 с.
- 5. Садовнікова О.** Метод проектів на уроках української мови як засіб формування пізнавально-творчих умінь старшокласників / Ольга Садовнікова // Укр. мова і л-ра. – 2007. – № 4. – С. 8 – 13.
- 6. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования** : учеб. пособие для студентов пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров ; под ред. Е. С. Полат. – М. : Изд. центр «Академия», 2000. – 272 с.

Солодюк Н. В. Формування проектної діяльності студентів

У статті розглядаються проблеми методичних інновацій у сучасному навчальному процесі. У ній розкрито сутність поняття «метод проектів», визначено етапи і зміст проектної діяльності, з'ясовано особливості формування проектної діяльності.

Ключові слова: інтерактивні методи, метод проектів, проект, проектна діяльність.

Солодюк Н. В. Формирование проектной деятельности студентов

В статье рассматриваются проблемы методических инноваций в современном учебном процессе. В ней раскрыта сущность понятия «метод проектов», определены этапы и содержание проектной деятельности, выяснено особенности формирования проектной деятельности.

Ключевые слова: интерактивные методы, метод проектов, проект, проектная деятельность.

Solodyuk N. Formation of project activities students

The article considers the problems of methodological innovations in the modern educational process. In it the essence of the notion „method of projects”, defined the stages and content of the project activities, the peculiarities of the formation of the project activities.

The peculiarity of the functioning of the method of projects requires the teacher of the formation of strategic managerial skills. The tactic of the communicative activity of students acquires the attributes of independence, balance, involves the production of skills to coordinate the separate actions and procedures of interpersonal activities.

The objective of this method is to show students their own interest in the acquired knowledge, which can and should be useful in life. The applications of this method you need to select date, a significant problem, for the solution of which you want to apply the acquired knowledge, and as a result, enrich their knowledge. The teacher may suggest the source of information or to direct the opinion of the students in the right direction. Method of the projects is always oriented to the independent activity of the students, provides the ability to choose different solutions, ways of obtaining information, predict their decisions.

The essence of the project of training is to obtain the information they need to learn independently, having a number of management of cognitive activity. The student carries out two types of activity: activity on transformation of the object of the object of cognition, and the process of transforming the experience of the subject of the training. Value of the project of training lies in the direction of the students, not the mere study of a particular topic, and the establishment of a clear material or intellectual product – create your own statements.

Key words: interactive methods, the method of projects, project, project activities

Стаття надійшла до редакції 30.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Горошкіна О. М.